

Wat is anders in GITHA 14?

Een toelichting op de update en aanpassingen per juli 2017 ten opzichte van voorgaande jaren.

Aan de basis van de update

GITHA is een software pakket dat voor een willekeurig huishouden in Nederland berekent hoeveel arbeid er in dat huishouden wordt verricht. Dit voor het huishouden als geheel zowel als voor een individueel persoon. De berekening wordt uitgevoerd op grond van een beperkt aantal persoons-, woning-, werk- en huishoudinggegevens. Als basis voor een berekening wordt een dataset gebruikt met besliskenmerken. Deze dataset is nieuw gecreëerd en is verkregen na een zeer uitgebreide en tijdvrage controle, selectie, bewerking en analyse van de uitkomsten van het nationale Tijdbestedingsonderzoek (TBO). Van belang voor het gebruik van GITHA is dat een berekening aansluit bij de actualiteit. Met de update van GITHA in versie 14 (2017) is het rekenprogramma voorzien van de meest actuele dataset die beschikbaar is voor huishoudelijke arbeid. De dataset is verkregen na analyse van het jongste TBO “nieuwe stijl” onderzoek, afgenomen in 2011-2012 (zie https://www.scp.nl/Onderzoek/Bronnen/Beknopte_onderzoeksbeschrijvingen/Tijdsbestedingsonderzoek_TBO). In dat kader zijn 4976 personen benaderd, representatief en verdeeld over alle postcodegebieden van Nederland, en hebben uiteindelijk 2153 personen (43%) van 10 jaar en ouder meegewerkt. Zij hebben gedurende één week iedere tien minuten hun activiteiten beschreven en zijn ondervraagd op alle relevante factoren rond leefstijl, wonen en werken. Voor GITHA bleven hiervan uiteindelijk 1624 personen over. Dit is iets minder dan de 1681 cases betrokken in de vorige update (TBO 2005), maar ruim meer dan de 1420 in de update van 2005 (TBO 2000).

Van belang is te vermelden dat de data van TBO 2011-2012 niet op dezelfde wijze verzameld zijn als in de periode 1975 – 2005 (TBO “oude stijl”). Vanaf 2006 wordt namelijk een Europees geharmoniseerde methode gebruikt. De belangrijkste verschillen tussen beide methoden zijn:

- Het scoren van de tijdbesteding vindt volgens de nieuwe methode verspreid gedurende een geheel jaar plaats, in plaats van dat iedereen één enkele week in de eerste helft van oktober scoorde.
- In de nieuwe methode geeft een respondent een eigen beschrijving van de activiteit per iedere 10 minuten van een dag. Voorheen was dit iedere 15 minuten, maar was de beschrijving niet vrij: gekozen moest worden uit een vooraf opgestelde keuzelijst. De vrije keuze kan een verbetering zijn, alleen wordt nu de beoordeling van de ingevulde tekst overgelaten aan getrainde beoordelaars die de geschreven tekst omzetten in een code.
- De nieuwe methode kent een startleeftijd van 10 jaar. Bij de vorige methode was dat 12 jaar.

Tot slot moet worden vermeld dat de TBO gegevens die aan de onderzoekers ter beschikbaar worden gesteld niet volledig dezelfde zijn ten opzichte van de origineel verzamelde gegevens. Met het oog op het beschermen van de privacy van de deelnemende personen zijn een aantal kenmerken verwijderd en zijn veel kenmerken “ingedikt”. Een toelichting op dit laatste: bijvoorbeeld de variabele “leeftijd” is nu niet bekend in individuele jaren, maar in twaalf groepen van vijf jaar, vanaf de leeftijd van 10 jaar. Dit betekent bovendien dat de hoogste onderscheiden leeftijdsgroep die van 65 jaar en ouder is.

Het GITHA update onderzoek zelf hield in dat de beschikbare gegevens werden gecontroleerd, geselecteerd en bewerkt. Daarna vond de analyse plaats met behulp van statistische “datamining” technieken. Deze procedure was niet anders dan bij eerdere updates van GITHA. Het resultaat daarvan leverde per huishoudentype en per activiteit op welke variabele(n) bijdroeg(en) aan een onderscheid in de tijd benodigd voor de activiteit. Deze variabelen vormden de basis voor de beslisregels en daaraan gekoppelde normtijden. De nieuwe dataset van GITHA bevat alle beslisregels en normtijden. Deze zijn opgedeeld naar de vier huishoudentypen éénpersoonshuishouden, stel zonder kinderen, stel met kinderen en éénoudergezin. De aantallen data per huishoudentype (tussen

haakjes die uit de voorgaande update) bedroegen respectievelijk 210 (219), 527 (519), 787 (842) en 93 (104).

Veranderingen in de kenmerken van een huishouden

- De TBO gegevens maken geen onderscheid meer tussen “hoofdkostwinner” en “partner”. Dit heeft tot gevolg dat dit onderscheid ook niet meer in GITHA kan worden gemaakt: er wordt nu simpelweg tussen “volwassene A” en “volwassene B” onderscheiden, en beide kunnen kostwinner, medekostwinner of partner zijn. Onderscheid tussen beide personen wordt nu gemaakt op grond van de kenmerken van beide in combinatie met de beslisregels. Bij huishoudens met één volwassene is alleen “volwassene A” aanwezig.
- Kinderen vanaf 10 jaar (voorheen: 12) kunnen worden doorgerekend als betrokkene.
- Voor alle personen, ook voor de kinderen, wordt hoogst voltooide opleiding en aantal uren betaald werk gevraagd, naast leeftijd en geslacht. De hoogst voltooide opleiding wordt ingedeeld in vijf categorieën: (1) geen of alleen basisonderwijs, (2) lager beroepsonderwijs, vgl, lavo, mavo, mulo, vmbo of TL (3) middelbaar beroepsonderwijs, havo, atheneum, gymnasium, mms, hbs of mts, (4) hoger beroepsonderwijs of universiteit-bachelor en (5) universiteit-master of PhD.
- Het netto inkomen van het huishouden wordt uitgedrukt in € per jaar (in plaats van per maand) in zes categorieën: (1) < 10.000, (2) 10.000 – 20.000, (3) 20.000 – 30.000, (4) 30.000 – 40.000, (5) 40.000 – 50.000 en (6) > 50.000.
- De categorieën woningtypen zijn veranderd: (1) vrijstaand, (2) hoekwoning of 2-onder-1 kap, (3) tussenwoning, (4) flat of etagewoning en (5) overig. Bij de woning wordt nu tevens gevraagd naar de aanwezigheid van een tuin en naar het hebben van de woning in eigendom.
- Het aantal auto's dat in totaal aanwezig is in het huishouden moet worden aangegeven (in plaats van uitsluitend één of meer auto's).
- In de nieuwe TBO gegevens is alleen de aanwezigheid van huisdieren bekend. Geen onderscheid is gemaakt naar de verschillende typen huisdieren. Wel is gevraagd naar “Hond uitlaten” en dit bleek bepalend voor 66-71% van de totale tijd voor huisdieren verzorgen over alle huishoudens. Omdat in de gegevens de tijd voor dierverzorging zeer sterk uiteenliep en ook uit de data van voorgaande updates bleek dat het voor de tijd besteed aan huisdierenverzorging erg uitmaakt om welk huisdier het gaat, is besloten om in GITHA 14 het onderscheid tussen hond(en), kat(ten) en overige huisdieren te handhaven. Daarbij is de tijdnorm gebruikt zoals die uit de nieuwe dataset blijkt, alleen is het oude onderscheid tussen deze huisdierentypen daaroverheen gelegd. Dit laatste is mogelijk omdat het onderscheid hiertussen behoorlijk constant bleek over de afgelopen 2 decennia.

Veranderingen in de huishoudelijke activiteiten

De nieuwe TBO gegevens maakten niet een volledig hetzelfde onderscheid naar huishoudelijke activiteiten. Zo zijn activiteiten die in het verleden apart benoemd werden nu gecombineerd. Maar ook zijn er enkele activiteiten toegevoegd. Hieronder een overzicht per activiteitengroep:

- Zorg voor de voeding: alleen de “Bereiding van de warme maaltijd” wordt apart onderscheiden (dit is inclusief opwarmen e.d.). Een nieuwe activiteit “Bereiding van eten en drinken” omvat naast broodmaaltijden ook overige tussendoortjes als koffie en thee drinken, fruit met de kinderen eten, etc. Verder is tafeldekken en afruimen nu gecombineerd met afwassen.
- Zorg voor de woning: tal van eerder gemaakte onderscheiden zijn nu samengevoegd: stoffen en stofzuigen, dweilen en sanitair schoonmaken, bedden opmaken en verschoneren. Daarnaast zijn twee nieuwe activiteiten toegevoegd die niet eerder beschikbaar waren maar die wel behoren tot het huishoudelijk werk: “Opruimen van huis en keuken” en “Tuinieren buiten”. Voor “Klein onderhoud binnen en buiten” geldt dat deze iets afwijkt van de eerdere activiteit “Onderhoudskarweitjes buiten”: tevens is opgenomen het onderhoud en de reparaties aan woning en bijgebouwen, als dakreparaties, schilderwerk, vloerbedekking leggen etc. Nadrukkelijk wordt vermeld dat dit geen groot onderhoud en renovatie betreft.

- Zorg voor textiel en schoeisel: alle eerder onderscheiden wasactiviteiten zijn samengevoegd en alleen wordt apart nog het strijken onderscheiden. Daarnaast is de eerdere activiteit “Schoenen poetsen” onderdeel van het herstel van kleding. Geen apart onderscheid was mogelijk.
- Boodschappen doen en organisatie van het huishouden: de categorie “Boodschappen doen, all-in” is onveranderd gebleven. Wel is een nieuwe activiteit toegevoegd: “Organisatie van het huishouden”. Let wel dat deze laatste beslist niet alleen relateert aan boodschappen doen alleen. Een toelichting wordt gegeven in het helpscherm van de activiteit zelf.
- Verzorgen van huisgenoten: geen apart onderscheid kon worden gemaakt naar babyverzorging. Verzorging van baby’s en kinderen is nu samengevoegd in één activiteit. Wel is in de beslisregels ook meegenomen of er een heel jong kind (0-2 jaar) in het huishouden aanwezig is. Let wel (en dat geldt natuurlijk voor alle data!) dat het hier om een gemiddeld beeld gaat: indien een gezin meerdere kinderen van erg jonge leeftijd heeft, dan kan de resultatenberekening van GITHA een onderschatting van de werkelijkheid geven. In dat geval dient de AD dit zelf handmatig bij te stellen. Tevens wordt geen apart onderscheid meer gemaakt naar reisactiviteiten: deze zijn opgenomen in de activiteit “Fysieke begeleiding van kinderen”.

Veranderingen in de functionaliteiten van GITHA en resultatenberekening

In het scherm Resultaten zijn de toelichtingen op elk van de activiteiten inhoudelijk op de werkelijke dekking aangepast. De toelichting kan worden benaderd via dubbelklikken op de activiteit zelf. Deze functionaliteit is niet veranderd. Ook de toelichtingen op enkele kolomtitels zijn aangepast. Deze toelichtingen kunnen worden opgevraagd via een enkele klik op de kolomtitel.

Nieuw is dat in het scherm Resultaten de ingevoerde waarde in de kolom “Uitbesteed%” ook negatief kan zijn. Hiermee kan de “Netto” kolom ernaast worden opgehoogd. Een ingevuld bedrag van -100 zal het bedrag ernaast verdubbelen (100% meer). Dit is gedaan op verzoek van een arbeidsdeskundige: speciale situaties in een huishouden kunnen maken dat in eerste instantie voor het gehele huishouden een hoger bedrag moet gelden. Dit kan bijvoorbeeld indien extreem veel glas in een huis aanwezig is en meer tijd dan gewoonlijk moet worden gerekend voor ramen wassen. Maar ook in geval van gezondheidssituaties (allergieën) waarbij de bereiding van alle voedsel meer tijd zal vergen.

Bij de activiteiten “Warme maaltijd bereiden” en “Verzorging van kinderen” in de kolom “Uitbesteed%” is extra informatie beschikbaar over de mate van uitbesteden in de huishoudentypen. Dit op grond van de analyse van de TBO gegevens. Bij de activiteiten “Klein onderhoud binnen en buiten” en “Boodschappen doen, all-in” in de kolom “AD” is extra informatie beschikbaar over de opbouw van de normtijd: de tijden zijn tevens gegeven voor de subactiviteiten. Op deze wijze wordt het voor een beoordelaar mogelijk complexe activiteiten beter af te stemmen op de persoonlijke situatie van de betrokkene.

Het document Achtergrondinformatie, welke benaderbaar is via het scherm Intro, is volledig aangepast aan de nieuwe dataset. Er is extra informatie gegeven over de procedure van de update. Verder zijn alle bekende kenmerken van de huishoudens beschreven waarop de dataset en beslisregels van GITHA 14 zijn gebaseerd. Factoren als regioverdeling, stedelijkheid, gemeentegrootte, leeftijdsopbouw, kinderen, opleiding, inkomen, woningtype, aanwezigheid huishoudelijke apparatuur, huis- en autobezit en aanwezigheid van huisdieren worden hier in frequentietabellen beschreven. Ook is het menu “Help” op meerdere punten aan de actuele GITHA aangepast. Ook de onderwerpen die hierboven genoemd zijn kunt u daar terugvinden. Op deze wijze wordt het voor een gebruiker mogelijk in te schatten of de specifieke situatie van een te beoordelen huishouden (met betrokkene) overeenkomt met het gemiddelde beeld van het huishoudentype.

Het uiterlijk en de schermen van GITHA 14 zijn gelijk gehouden aan de voorgaande versie. Wel is, omwille van de herkenbaarheid, de kleurenstelling van het scherm Resultaten en de helpschermen veranderd van blauwtinten naar groentinten.

Oude bestanden met gegevens van huishoudens die eerder met GITHA zijn geanalyseerd kunnen in GITHA 14 gewoon worden geopend. Dit zijn bestanden met de extensie DAT en DA7. Wel is het zo dat GITHA 14 enkele niet eerder gevraagde gegevens nodig heeft. Ook komt de activiteitenlijst niet overeen. Daarmee wordt het mogelijk dat de eerder door de gebruiker ingevulde gegevens in de kolommen “Uitbesteed%”, “AD”, “Uitval%” en “Oplossing” niet bij de juiste activiteit staan. Bij het inlezen en doorrekenen van eerdere bestanden is daarom uw oplettendheid gevraagd. Om het ongewenst overschrijven van de oude data te voorkomen worden de bestanden die bewaard worden in GITHA 14 voorzien van een andere extensie: DA8. Na aanklikken van de knop “Open” wordt standaard eerst gekeken naar bestanden met die extensie DA8. Indien in het Open scherm onderaan bij Bestandstypen (of: Files of type) met behulp van het pijltjesmenu het bestandstype DA7 of DAT wordt gekozen, verschijnen de bewuste files in beeld. Eventueel kan hier ook worden gebladerd naar andere gebruikersmappen.

De rapportage via de knop “Rapport” heeft de extensies DOC en PDF behouden. Uiteraard is de layout van de documenten aangepast aan de huidige set variabelen en is ook de activiteitenlijst van de resultatentabel overeenkomstig het nieuwe beeld. Op enkele plaatsen zijn de teksten iets ingekort, met het oog op een overzichtelijke presentatie.

Deze toelichting kan vanaf juli 2017 tevens worden gedownload via www.ergolabresearch.eu, onder het kopje GITHA.